

עין משפט
נר מצוה

¹ א מיי פֿיל מהלכות טומאת מת הלכה יג:

נוסחת הריב"ן

א] מפני שמתו כו' וכיון שאין לו טהרה שאין מקבל:
ב] ואין העובדי כוכבים מעריכין אבל כו' דהא דרר כמיב בכו:
ג] ולא עובדי כוכבים מקרנן קא ממעט להו אי משום מיעוטא כו' לא אלתערין למכתב הכא בני:
ד] לעולה דקיסא דקרא אטר קריבו כו' ה] דנימא:

פ' הרא"ש

כתיב וירשה לפנינ נזיר דפשיטא דיעקב אב לפנינ יירשה הוא: יצא עובד כוכבים שאין לו טומאה שגם נגע במת אינו מקבל טומאה: מנייל שאין לו טומאה: יצא זה שאין לו קהל דקהל עובדי כוכבים לא איקרי קהל: ודלמא כרת הוא דלא מחייב וכי תימא אטא? צריך למעטי מהאי כרת שפי מכל שאר כריותא שבתורה ושפט אין כאן ויתורא דאורחיה דקרא למכתב ונכרתה הנפש ההיא מתוך עמה אז מתוך הקהל: וכל שאין לו טהרה עובד כוכבים אין לו טהרה עובדי כוכבים אין לו טהרה דכרתי וחיהי לבני ישראל לשמרת להו נדה משמע לבני ישראל ולא לעובדי כוכבים. ודלמא טהרה הוא דלא וריא להו הא טומאה היא. להו וקרא דוזהה הטהור לא מיתיר דבפ"ק דיומא דריש ליה ר"ע ורבנן לדרשא אחריתי: איש אשר יטמא ולא יתחטא איחקש טומאה לטהרה וקרא יתירא הוא למירשא א"י כהא איחקש קבלת טומאה לחטוי ולהקיש לא בעי יתורא: שאני אהם דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם. רב אחא בר יעקב מהדר אשניא דלעיל מי שיש לו אב לענין יירשה ופריך ליה מזה דר' יוחנן דאמר עובד כוכבים יורש את אביו דבר אחר ואתא רב אחא לטויי הך פירכא ולא קשה להאי שינויא דמי שיש לו אב לכל דין יורשה האמורה הוא קונים זה מזה הלכך אינו בכלל לאביו ומיעוטא לא יטמא: איכ טומאה נמי למעטו מהאי קרא שגם עבר את גתנו לו עבר ע"מ שאין לרבו ורשות [בן] אינו מורישו לבנו כדפרישית ולא הם קונים מכס ולא דדוקא גבי עובדי כוכבים הוא דאמרין ולא הם קונים זה מזה ועבר יצא מכלל עובד כוכבים ולכל דינו קנינים דינו כישראל. וניל לפוש דעביד אינם בכלל שום יירשה ולא יורש אביו ורבו מוריש ומבני לבנו דעבר אין לו יורש ולעיל נמי ה"מ למפוך הך פירכא אלא דאיפריך האי שינויא והשתא דאוקמייה רב אחא פריך ליה: אלא אמר רבא גבי ערכין איכא למדרש מיעוטא דבני ישראל (קרי

סא:

וּדְלַמָּא ברת הוא דלא מחייב. ת"ל דקאמר מהני [דלף]^י תיתי לומר שיהא עובד כוכבים בכרת אבל אטמויי מיעוטו: **אמר קרא** וזהו הטהור על הטמא כל מי שיש לו טהרה יש לו טומאה ובכ' שאין לו טהרה אין לו טומאה. ועובד כוכבים אין לו

טהרה דכמיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא למשמרת לבני ישראל ולא לעובדי כוכבים כפי' הקונטרס: **וּדְלַמָּא** טהרה הוא דלא הוי דהו הא טומאה אית דהו. דהאי וזהו הטהור על הטמא לא מיתיר דבפ"ק דיומא (דף ד'). מוקמינן ליה למילי אחריני למתכוין להוות על האדם והוא על הבהמה ומשני אמר קרא אשר יטמא ולא יתחטא דמיתיר יטמא דהוא ליה למכתב אשר לא יתחטא ועוד י"ל משום דוזהו הטהור לא מיתיר בטירה דחטוי אלא מייירי בטטור גמור לפי הפסטו על צבול יום כדלית' ביצמות (דף עג.) וקרא דממעטין מיניה עובדי כוכבים מטירה היינו מטרת חטוי דכמיב לבני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא להכי אייתי קרא דאשר יטמא ולא יתחטא דמייירי בחטוי י^ט ואריך עיון ואף עג גז דלמא הוא דעובד כוכבים אין לו שום טהרה ואפילו טבילה מ"מ ניחא ליה לאתויי מחטיו גופיה דומיא דלמשמרת למי נדה חטאת היא דמיניה ממעטין עובדי כוכבים דמייירי בחטוי י^ט) (ושמא) הא דעובד כוכבים אין לו טהרה ואפי' טבילה היינו משום דליתקש טבילה להאחא דכמיב וחסאו ציוס השניעי וכנס גנדי ורסח צמים וטהר:

לשון הר"ף אמר קרא אשר יטמא ולא יתחטא ואיחקש טומאה לטהרה: **רב אחא בר יעקב אמר והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם.** אעבדים קאי רב אחא צא לייטצ דרשא של אציו דלעיל מי שיש לו אב לענין כל ירשה המפורשת בתור' וירושת עבדים מפורשת בקרא דוהתנחלתם ועובד

כוכבים אינו מוריש עבדו לבניו שאין לעובד כוכבים קנין בגוף העבד כדדרשנין פרק השולח (גיטין דף נח.). אחס קונין מהם ולא הם קונין מכס ולא הם קונין זה את זה^א א"כ כל שיש לו נחלה בעבדים קרוי אציו והוי בכלל לאציו ולאמו לא יטמא וכל שאין לו נחלה אינו בכלל טומאה כלומר בכלל אציו ואמו לא יטמא: **א"י** הכי **עבדים** נמי. נמעטו מניירות מהך דרשא שכמו כן אין מוריש עבד אחד^ב שניתן לו על מנת שלא יהיה לרבו רשות צו^ג ש'אציו קונה אותו כדפרישית' ולא הם קונים זה מזה וכו' דעבדים איתרבו מאליהם עובדי כוכבים נמי ליתרבו מאיש והיא דלאשינויא קמא^ד דמי שיש לו טהרה יש לו טומאה פריך: אלא אמר רבא בשלמא גבי ערכין איכא לאוקמי מיעוטא דבני ישראל למעטוי עובדי כוכבים דאין מעריכין וריצוי דאיש לרבות עובדי כוכבים דנערכים אבל הכא אי איש לרבות עובדי כוכבים למזירות א"כ [מאין ממעט בני ישראל דמשמע ולא עובדי כוכבים וכו'] בני ישראל נודרים ומציאין קרבן ולא העובדי כוכבים יכול לא יהו נודרים כלל ליאסר באיסורי מזר [ת"ל איש] אך לא יציאו קרבן: אי משום קרבן לאו מהכא נפקא אלא מהתם לעולה פרט למזירות. בקרא דאיש איש בפרשת אמור דמרכין מיניה השעובדי כוכבים נודרין נדבות כישראל וכמיב בסיפיה דקרא לעולה פרט^ה למזירות דעובד כוכבים דאינו מציא קרבן מזירות וא"ו וכיון דעובדי כוכבים אימעטיו לגמרי מניירות א"כ למא לי לעולה פרט לקרבנות מזירות וי"ל] שלא יציא עובד כוכבים קרבנות מזירות כדי לפטור ישראל מזר מקרבנותיו וי"ע: **וְאִימָא** **בני ישראל מדירין בניהן בניור בו' יבול לא יהו גזירין ת"ל איש הא איתמא ע"ה א"ר יוחנן ה"לכא היא בניור.** א"כ^ו הלכה לא נשנית אלא לבני ישראל אין? סבא דליתי מיעוטא^ז למעטוי דבר שאינו אלא הלכה למשה מסיני: **י' איש** כי **יפליא דרביב בערבין למה** ל'. לרצוי עובדי כוכבים להיות

נערכין כיון דקיימא לן דעובדי כוכבים נודרים נדרים ונדבות כישראלים [לא הוה] ממעט^ח אפילו שתק מאיש הוה מוקמינן מיעוטא דבני ישראל למעטוי עובדי כוכבים דאין מעריכין דסבא^ה הוא להשוותם מקרא דנודרין נדבות כישראל לכל מה שיוכל^י: **א"ש** כי יפליא מצעיל ליה לאתויי מופלא סמוך לאיש: **הַנִּירָחָא** **ל"מ**ר. במסכת נדה (דף מו.) דלורייתא אלא מאן דאמר דרבנן מאי איכא למימר לאתויי מופלא סמוך לאיש דעובד כוכבים ודבר תימיה הוא דכישראל לימיה אלא מדרבנן ובעובדי כוכבים איתיה ופר"י דודאי ישראל דלא הוי בכלל כל יחל עד דהוי גדול וכי הוי גדול מיהא איתא צבל יחל הלכך דרשין כל דליתיה צבל יחל לימיה בהפלאה וכדאמר בצרק גיונא דוסין] (שם) וממעטין מופלא סמוך לאיש דישראל אבל עובד כוכבים שאינו ראו לצא לכלל צל יחל לא שייך למעטוי:

הכותים אין להם פרק תשיעי נזיר

יאל עובד כוכבים שאין לו טומאה. שאם נגע צמת אינו טמא: **דלמא כרם הוא דלא מיחייב** כי נכנס במקדש: **אבל איטמויי איטמי.** כי נגע צמת כדי לטמא אדם וכלים והואיל והוא מיעטמא נמצאת אתה אומר שתהא מזירות חלה עליו: **כל שיש לו טהרה.** (א) בהזאה ובצבילת מקוה יש לו טומאה ועובד כוכבים

שאין לו טהרה אין מקבל טומאה והא דאמרין במס' יצמות צפ' הערל (דף ע"א:) ערל מקבל הוזה כגון ערל ישראל שלא נימול א^ב שמתו אחיו ממחמת מילה אבל ערל עובד כוכבים לא וכיון שאין מקבל הוזה לפיכך אין לו טומאה: **ודלמא טהרה הוא דליוס ליה.** שאם קיבל טומאה אפילו שהוזה לא נטהר מטומאתו ופוסל את הקדשים במגעו (י) הא טומאה הויה ליה שאם נגע צמת שהוא טמא ומעטמא אדם וכלים: **אמר קרא [איש אשח] יטמא ולא יתחטא.** איחקש טומאה לטהרה דמרווייהו טומאה וטהרה קמישתעו צחד גבא^ב והכי משמע כל מי שאין לו טהרה אין לו טומאה ועובד כוכבים הואיל ואי אפשר לו טהרה אין לו טומאה: **רב אחא בר יעקב אמר שאני הכא.** גבי מזירות טעמא מאי אימעטיו להו עובדי כוכבים מניירות כמיב הכא לאציו ולאמו לא יטמא^ג והתם כמיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אתהו וקריא אש באציו לא תרדה בו בפקדי: וקרא כה מו 4. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש כי יפלא נזיר בערבך נפשת לך: ויקרא כו ב

דף נא חא אמר רבא בשלמא גבי ערכין דכמיב

נניין ישראל לא מציא למעטוי עובדי כוכבים לגמרי דהא דכמיב בני ישראל ממעריך בצלצד הוא דקממעט להו כדאמרין בני ישראל מעריכין^א אבל לגמרי לא מציא למעטוי להו דלא ליהוו נערכין דהא דרז צהו איש דמיימי את העובדי כוכבים דליהוו נערכין אבל הכא גבי מזירות ליכא לך למימר דליהוי בכלל מזיר כלל דהיכי אמרת בני ישראל נודרין ומציאין קרבן ואין העובדי כוכבים נודרין ומציאין קרבן דהאי דכמיב צמיר בני ישראל^ב קא ממעט להו מקרבן ומשום מיעוטא דקרבן לא אלתערין למיכתב בני ישראל דמהתם נפקא שאין נודרין ומציאין קרבן דאמרין במסכת מנחות בצרק אלו מנחות נקמא^ד (דף ע"ג:) איש איש מצית ישראל כו' אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם^ה לרבות את העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל דמכלל נדריהם ולכל נדבותם נפקא לרבות עולה ושלמים ועופות ויין ולבונה א"כ מה ת"ל לעולה ד^ו דכמיב^ז אשר יקריבו לה' לעולה פרט למזירות דאין העובדי כוכבים מציאין קרבן מזירות דברי ר' יוסי הגלילי וכיון דמהתם נפקא שאין מציאין קרבן מזירות כלל ויהא דכמיב למאי אתא אלא לומר לך דלא חל עליהו מזירות כלל והאי דכמיב צהו איש איידי דכמיב אשה לצורך כתב נמי איש שלא לצורך: **ואימא.** דהאי דכמיב בני ישראל גבי מזירות משום דקאחי לאשמעוי דממעט להו לעובדי כוכבים מניירות עולם ומיהו צמירות סתם קאי צלא קרבן מדכמיב צהו איש: **מי כפיז נזיר עולם.** בקרא ה^חדקאמרת בני ישראל נודרין מזירות עולם אבל לא העובדי כוכבים והא לא גמרי מזירות עולם אלא מאצטלוס כדאמרין לעיל בפירקא קמא (דף ד.): **והאמר רבי יוחנן.** צפירקין דלעיל (דף סח:) הלכה

היא

הניחא דבני ישראל למעטוי עובדי כוכבים נודרים נדרים ונדבות כישראלים [לא הוה] ממעט^ח אפילו שתק מאיש הוה מוקמינן מיעוטא דבני ישראל למעטוי עובדי כוכבים דאין מעריכין דסבא^ה הוא להשוותם מקרא דנודרין נדבות כישראל לכל מה שיוכל^י: **א"ש** כי יפליא מצעיל ליה לאתויי מופלא סמוך לאיש: **הַנִּירָחָא** **ל"מ**ר. במסכת נדה (דף מו.) דלורייתא אלא מאן דאמר דרבנן מאי איכא למימר לאתויי מופלא סמוך לאיש דעובד כוכבים ודבר תימיה הוא דכישראל לימיה אלא מדרבנן ובעובדי כוכבים איתיה ופר"י דודאי ישראל דלא הוי בכלל כל יחל עד דהוי גדול וכי הוי גדול מיהא איתא צבל יחל הלכך דרשין כל דליתיה צבל יחל לימיה בהפלאה וכדאמר בצרק גיונא דוסין] (שם) וממעטין מופלא סמוך לאיש דישראל אבל עובד כוכבים שאינו ראו לצא לכלל צל יחל לא שייך למעטוי:

הניחא

בניה) [ולקיומי רביאן] דאיש אבל בני נזיר ליכא לקיומי תריווייהו כדמפרש ואזיל הלכך מיעוטא דרשין ומאיש לא מציא לרבו מדיי ושמא אתא לדרשא אחרינא: לעולה פרט לניזר במנחות פרק ואלו מנחות דרשין איש איש אשר יקריב קרבן לרבות העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדרות כישראל לכל נדריהם ולכל נדבותם לרבות עולה ושלמים ועופות יין ולבונה א"כ מה ת"ל לעולה דכתיב אשר יקריבו לה' לעולה פרט לניזר שאין העובדי כוכבים מביאים קרבן נזיר דברי ר' יוסי הגלילי: מדיי נזיר עולם כתיב. דקרא בכל נזיר איירי: בני ישראל מדירים בניהם כדתנן לציל האיש מדיר את בנו בניור. הא אמר ר' יוחנן הלכה היא בניור ולא מסתבר לאוקמי מיעוטא דקרא דבבר שהוא הלכה למשה מסיני: בני ישראל מגלחין על גזירות אביהם אם הפריש אביו מצות לגזירותו ומת הבן מגלח על אותן המצות:

מסורת הש"ס

א] [לקמן סב. ערכין ה: (ב) מנחות עג. ג. (ג) [לעיל כח: (ד) [נמצדבר ו] (ה) [ויקרא כה, ו] (ו) [ויקרא כב, ו] (ז) [שם, ח] (ח) גי' א"מ וי"ל לא ע"י, (ט) גי' א"מ וסבג, (י) שייך לך סב ע"א,

תורה אור השלם

1. ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל כי את מקדש יי טמא מי נדרה לא זרק זקלי טמא האו: במדבר יט ב 2. והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחסאו ביום השביעי ובכס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב: במדבר יט יט 3. והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אתהו לעלם בךהם תעבדו ובאציהם בני ישראל איש באציו לא תרדה בו בפקדי:

ויקרא כה מו 4. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש כי יפלא נזיר בערבך נפשת לך: ויקרא כו ב

הגהות הב"ח

א] רש"י ד"ה כל שיש לו טהרה כלומר שיש לו טהרה כהוא וטעניל: (ב) ד"ה ודלמא וכי' במגעו טומאה הוא דהריא ליה כל' ומצית והא נמחק:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה א"ה עבדים כו' שאינו קונה אותו. ע' יצמות דף סו ע"א דנשי' ד"ה ועבדי שקט וצמוס' שם ד"ה ועבדים: בא"ה דמי שיש לו טהרה יש לו טומאה. דנריהם סקומים דפסוטו עבד יש לו טהרה במקוה ומקבל טומאה כמו נשים: תוס' ד"ה ואימא בני ישראל וכו' למעוה דבר. ע' וצמוס דף ע"ב מד"ה נמק וצמק:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ת"ל איש (איש) מו"מ:

הגהות התוספות

1. יציות מ"ל דקאמר מהני דלא. נמחק. וי"ל מיהא למא יי קרא מהכי מתי כו'. 2. צס"ז. 4. מזה. 3. צ"ל אה. 4. צ"ל כדדרשין. 5. צ"ל ודרשין לעולה פרט למזירות. 6. צמית א"כ נמחק וי"ל והלכה. 7. צ"ל אי נמי און סבא כו'. 8. מיות לא הוה ממעט נמחק. וי"ל לא הוה למעטוי שאין נערכים דסבא כו'. 10. דנצי"ל דסבא הוא להאשות ערכין לנדרים לכל מה שיוכל. וכו"ה כדאשויס.

מוסף רש"י

הלכה היא בניור. הלכה למשה מסיני הוא כהלכות מזר (פסוה כג.).